

המעבר מכור היתוך לרב תרבותיות

א. ידע:

- הכרת המושג 'כור היתוך' – הנחות היסוד והקונטקסט ההיסטורי (מופיע גם בנושא העלייה הגדולה).
- הכרת המושג 'רב תרבותיות' (הנחות היסוד).
- הגורמים למעבר מתפיסת 'כור ההיתוך' לתפיסת ה'רב תרבותיות' (הקונטקסט ההיסטורי - מתי? מדוע?).
- ביטויי הרב תרבותיות בישראל בתחומים שונים בחברה ובתרבות הישראלית (מוסיקה, קולנוע, תקשורת, מתן לגיטימציה והכרה לחגים עדתיים, אופן קליטת העלייה בשלושים השנים האחרונות של המאה ה-20).

אין צורך ללמד את כל ביטויי הרב-תרבותיות בחברה הישראלית. יש להציג שינויים במעבר מתפיסת 'כור היתוך' לרב-תרבותיות באופן קליטת העלייה בתקופה המוגדרת, ובעוד שני תחומים, ולהתמקד בהסבר כיצד באה לביטוי הרב-תרבותיות בכל אחד מתחומים אלה.

- לדיון: היתרונות והקשיים בחיים בחברה רב תרבותית.

לפירוט – ראו מסמך מנחה באתר המפמ"ר:

<http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/0DBEED07-D231-42C0-B203-BC6B1E117575/167624/kur.pdf>

ב. מיומנויות:

- ניתוח מקור מילולי
- ניתוח מקור חזותי
- יישום ידע נלמד על מקור שלא נלמד
- עריכת השוואה
- הכללה
- בניית טיעון (טענה מבוססת עובדות היסטוריות).

ג. לשיעור המקוון:

[השיעור והמצגות](#)

ד. שאלות מתוך בחינות בגרות:

לפניכם מקבץ שאלות שהופיעו בבחינות הבגרות בשנים האחרונות. ליד כל שאלה צוין סוג השאלון (רגיל, סחל"ב), וכמובן – מועד הבחינה. הינכם מוזמנים להשתמש בשאלות אלה ולהתאימן לתלמידים:

1. שאלה מתוך שאלון בגרות 022281, קיץ תשע"ט:

תפיסת "הרב-תרבותיות"

א. הסבר את תפיסת "הרב-תרבותיות". הצג שני ביטויים של תפיסה זו בישראל: אחד מתחום קליטת העלייה ואחד מתחום אחר (10 נקודות).

ב. הסבר שלושה גורמים למעבר מתפיסת "כור ההיתוך" לתפיסת "הרב-תרבותיות": גורם אחד שקשור לתהליכים שהתרחשו בעולם, ושני גורמים הקשורים לתהליכים שהתרחשו במדינת ישראל (15 נקודות).

2. שאלה מתוך שאלון בגרות 022281, קיץ תשע"ח: בסעיף ב' של השאלה נדרש התלמיד לזהות גורם אחד למעבר לרב-תרבותיות וביטוי אחד לגישה זו, אותם למד בכיתה, בתוך קטע מקור.

מקור — מ"כור ההיתוך" ל"רב-תרבותיות"

א. מהי תפיסת "כור ההיתוך" ומהי תפיסת "הרב-תרבותיות"? (10 נקודות).

ב. לפניך קטע ממאמר מאת אבי פיקאר שפורסם בספר "העשור הרביעי".

כור ההיתוך והדרישה שנשמעה בשמו למנוע ביטויים המעידים על זהות עדתית נבדלת, הלכו והתרופפו עד שהתמוטטו לגמרי עם העלייה מברית המועצות בשנות התשעים. בשנות השמונים התחזק קולם של עולי ארצות האסלאם וצאצאיהם ילידי הארץ. אולם בשונה מהדרישות שהם השמיעו בשלושת העשורים הראשונים, הקריאה כעת לא הייתה רק לשוויון במשאבים או בחלוקת הכנסות אלא להכרה בתרבותם ובזכותם לזהות. החשיבה האירופוצנטרית* והאתוס הציוני/חלוצי ששלטו בעשורים הראשונים (לקיומה של המדינה), הביאו את המזרחים לרצות להידמות לוותיקים האשכנזים. בשם אותו דמיון ושותפות גורל קראו המזרחים לשוויון. בשנות השמונים דמיון זה הושג במידה רבה וכעת מזרחים רבים הדגישו דווקא את מה שמייחד אותם כמזרחים (חגיגות, סגנון מוזיקלי, מפלגות נבדלות) ודרשו שוויון לא בשם הדמיון אלא על אף השוני. הדרישה לשוויון כבר לא התמקדה בשוויון במשאבים אלא בשוויון בהערכה ובלגיטימציה שניתנת לכל תרבות. אם בעשורים הראשונים (לקיומה של המדינה) הייתה זהות מזרחית כעין חטוטרט (בליטה בגב) שהנושאים אותה רצו להעלימה (...), או להמעיט מחשיבותה, בשנות השמונים היא הייתה

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

3

מקור לגאווה. (...) גם באירועי המימונה היו נואמים שהכריזו שהמימונה מסמלת אחדות. אולם עצם קיומם של אירועים אלו סימל את הקול החדש שהתגאה בנבדלות שלו, שלא חש רגשי נחיתות במוצאו ולא חשש להדגיש את תרבותו.

(מעובד על פי א' פיקאר, "ממאבק על משאבים למאבק על זהות: השאלה העדתית", בתוך: העשור הרביעי, י' ויץ וצ' צמרת (עורכים), יד יצחק בן צבי, 2016. עמ' 336-335)

* החשיבה שתרבות אירופה היא התרבות המרכזית.

— הסבר שניים מן הגורמים שהובילו לאימוץ תפיסת ה"רב־תרבותיות" במדינת ישראל: גורם אחד שבא לידי ביטוי בקטע, וגורם אחד על פי מה שלמדת.

— הצג שני ביטויים של תפיסת ה"רב־תרבותיות" בישראל: אחד על פי הקטע ואחד על פי מה שלמדת (15 נקודות).

3. **שאלה מתוך שאלון בגרות בסחל"ב 022271, קיץ תשע"ח:** בשני סעיפי השאלה באה לביטוי

חשיבה מסדר גבוה: בסעיף א' על התלמיד **לחבר** בין ידע שלמד על הרב תרבותיות לבין מה שמופיע בכרזה, ולהסביר כיצד הרעיון בא לביטוי בכרזה. כמובן שייתכנו כאן מספר הסברים אפשריים. כמו כן נדרש התלמיד **ליישם** את מה שלמד בנושא הערכת איכותם של מקורות היסטוריים מסוגים שונים, באמצעות הצגת יתרון או חיסרון של שימוש בכרזה זו כמקור ללימוד נושא הרב תרבותיות בישראל.

בסעיף ב' על התלמיד לבצע **השוואה** ברמה גבוהה, הדורשת ממנו לקבוע בעצמו שני תבחינים בעלי משמעות להשוואה בין שתי הגישות, ואף לחשוב **בהכללה** ולסכם מה ניתן ללמוד מההשוואה שערך.

המעבר ל"רב־תרבותיות"

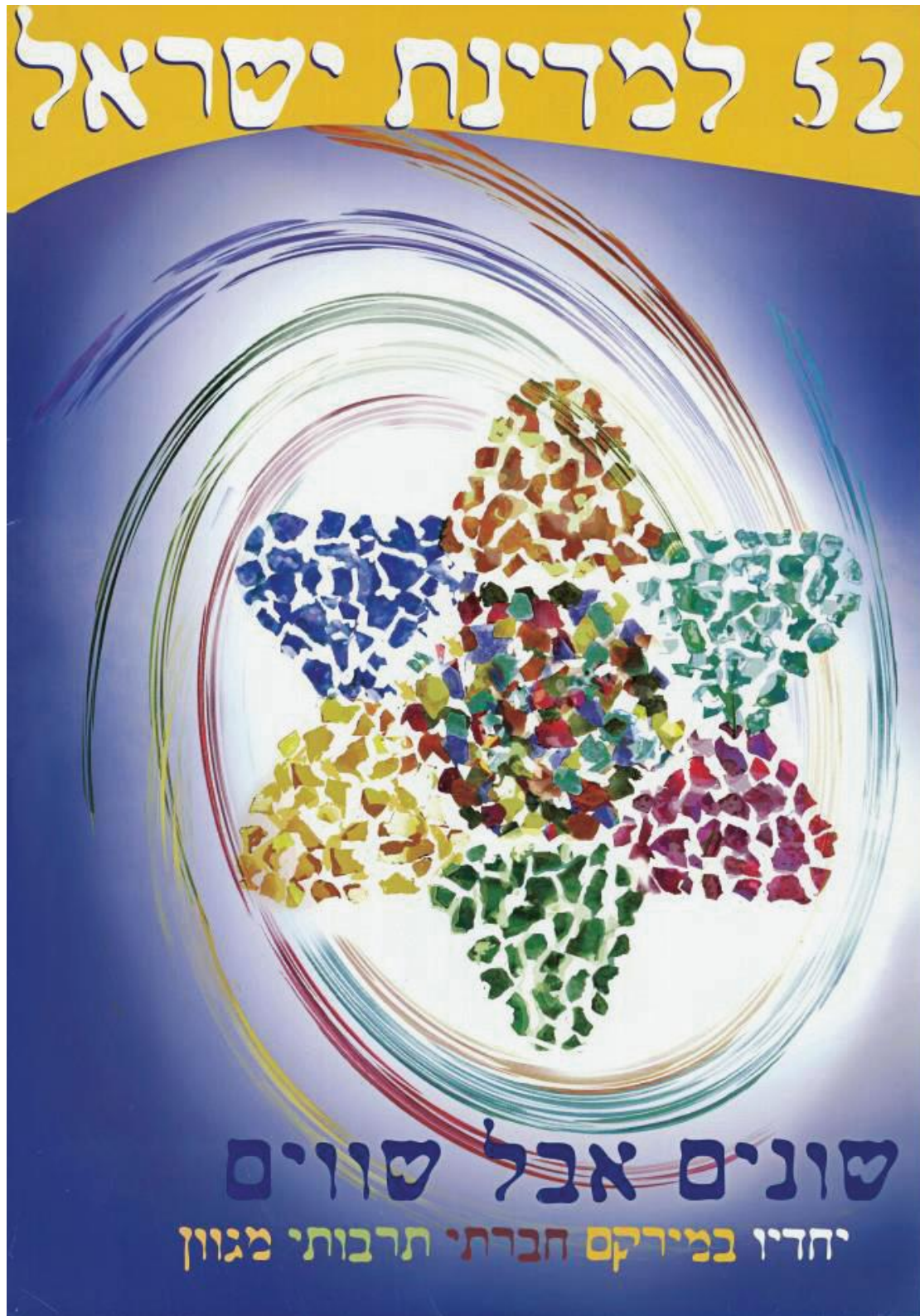
א. עיין בכרזה שבנספח א. הסבר כיצד רעיון ה"רב־תרבותיות" בישראל בא לידי ביטוי בכרזה. בסס את תשובתך על שני רכיבים מן הכרזה. (הכרזה בעמוד הבא)

הצג **יתרון** אן **חיסרון** של השימוש בכרזה זו ללימוד נושא ה"רב־תרבותיות" בישראל (20 נקודות).

ב. קבע שני תבחינים (קריטריונים) להשוואה, והשווה על פיהם בין החברה בישראל בתקופת "כור ההיתוך" ובין החברה בישראל בתקופת ה"רב־תרבותיות". מה אפשר ללמוד מהשוואה זו? (15 נק').

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

4

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

ה. הצעות למטלות נוספות:

צפו בסרטון של עמותת מבט (27:5 דקות):

<https://www.youtube.com/watch?v=Gr0otEpEjDY>

- א. האם הדימוי של רב תרבותיות בישראל כסלט ירקות נראה לכם דימוי מתאים? האם יש לכם רעיון לדימוי אחר? בססו תשובתכם על עובדה היסטורית אחת.
- ב. מה הערכים והיתרונות של חברה רב תרבותית בישראל על פי הסרטון?
- ג. מה הבעייתיות שיכולה להיות לדעתכם בחברה רב תרבותית בישראל? בססו תשובתכם על עובדה היסטורית אחת.

צפו בשיר מטעי הדובדבן של אוקראינה, שנכתב על ידי אלונה קמחי, שעלתה משם בשנות ה 70:

<https://www.youtube.com/watch?v=MIqPGOfb33I>

- א. מה המשפטים המופיעים בשיר המבטאים געגועים לתרבות של ארץ המוצא?
- ב. כיצד העובדה שהשיר הושמע פעמים רבות בתחנות השידור הציבוריות מבטאת את המעבר מכור היתוך לרב-תרבותיות בקליטת העלייה?

עיינו בלוח ימי המועד והבחירה של נציבות שירות המדינה ובכרזה בעמוד הבא:

https://www.gov.il/BlobFolder/policy/calendar_2020/he/calendar_2020.pdf

- א. מה הם החגים העדתיים שמצאתם בלוח רשמי זה של מדינת ישראל?
- ב. כיצד מבטאים הלוח והכרזה את הרב תרבותיות בתחום החגים העדתיים?

חג הסיגד
חגה של העדה האתיופית
חגיגה של התחדשות, צבעוניות,
הופעות, מוסיקה ואוכל מעולה!
יום ראשון | 11.11.2018 | 10:00 - 16:00

The Sigd
The unique holiday of the Beta Israel
A colorful festival of renewal, shows,
music and delicious food!
Sunday | 11.11.2018 | 10AM-4PM